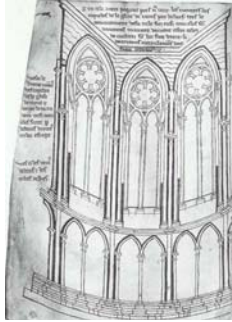
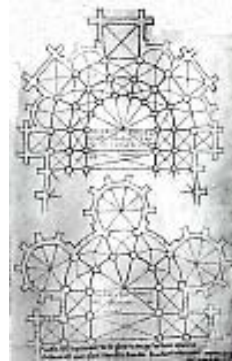


פרק 2 ימי הביניים.

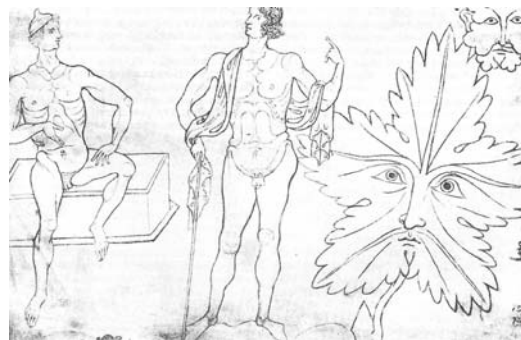
העדרה של משנה סדורה וכתובה באדריכלות מלפני זמנו של וטרוביוס ולאחריו עד להופעתו של ליאון באטיסטה אלברטי במאה ה-15 (רי בהמשך) אינה צריכה להפתיע. נהפוך הוא ויטרוביוס הוא היוצא דופן. בעיני רוב הציבור האדריכלות נחשבה, כנראה, למלאכה שאינה ראויה לדיון פילוסופי – לא אצל הראשונים שפעלו ב-מילטוס (מאה ה-6 לפנה"ס) ולא אצל סוקרטס איש אתונה (מאה 5 לפנה"ס), למרות שהיה סתת אבן, כלומר מתחום הבניה, ולא אצל תלמידו אפלטון אולי מפני שהשתייך למעמד האצולה הוותיקה, אבל גם לא אצל אריסטו (מאה 4 לפנה"ס) תלמידו של אפלטון למרות שאביו היה רופא, כלומר איש מקצוע ומבחינה זו קרוב לאדריכלות. אותה תופעה נמשכת הלאה לאורך מאות שנים. אמנם נותרו כמה תיאורים אבל גם מהם לא ניתן להבין מה היו הכוונות התיאורטיות של המתכננים. בין אלה פרוקופיוס יליד קיסריה (Procopius) היסטוריון ואיש החצר של הקיסר יוסטיניאנוס (530-65) שחיבר בין השאר 6 ספרים על הבניה הציבורית של תקופתו כולל כנסיית האגיה סופיה (היום מוזיאון באיסטנבול).



קיים גם יומן בנית מינזר מונטה קאסיני, איטליה (התחלה 1066) המתאר את פועלו של אב המינזר, דזדריוס (Desderius): מסעו לרומא לרכישת אבנים; הבאתם של בנאים מומחים; בעלי מלאכה מביזאנטיון ליצירת פסיפסים וכו'. כל זאת ללא כל הסבר תיאורתי. תיאור נוסף בעל משמעות היסטורית חובר על ידי סוג'ה (1081-1151) Suger) אב כנסיית סטי דני בצרפת וממקורבי חצר המלוכה. חשיבותו של סוג'ה נובעת משתי סיבות: ראשית, היותו היחיד שחובר על ידי מי שראה עצמו אחראי בפועל למפעל בניה עד כדי התעלמות מרבי הבנאים, כלומר האדריכלים העושים במלאכה. זאת בניגוד לפרוקופיוס המציין במפורש את שמות המתכננים: איזודורוס יליד מילטוס ואנטמיוס יליד טראלס. עוד תיאור היסטורי, ששרד, חובר על ידי הנזיר ג'רוואז (Gervase 1141-1210) העוסק בהקמתה מחדש של כנסיית קאנטרבורי על ידי האדריכל הצרפתי ויליאם יליד סנס (Guillaume d. Sens נפטר 1180) והמשך העבודה על ידי ויליאם האנגלי. מסמך טיפוסי לימי הביניים נכתב על ידי סיקארדיס בישופ קרמונה, איטליה (Scicaradis נפטר 1215) – מסמך שעיקרו התיאורתי הוא ההשוואה בין בנן הכנסייה והתפיסה הדתית.



ההאמור ברור שהתיאורים המתחילים במהלך המאה ה-12 או בסמוך אליה, אין בהם היבטים של תיאוריה, למעט כאמור פרשנות דתית, כגון ההשוואה בין גוף הכנסייה וגופו של ישו; חלון הוורד והבתולה או זיהוי של האל והאור שהיה, אולי, מקור השראתו של האב סוג'ה במעבר מסיגנון הרומאנסק לגותיקה, עם כי הסיבה העיקרית הייתה כנראה לחזק את מעמד בית המלוכה בלב צרפת – סגנון שהתפשט מערבה לבריטניה, מזרחה לערים כגון שטרסבורג, קולון, פראג, בודפסט, ודרומה לספרד מקום בו התקיימה הגותיקה במשך התקופה הארוכה ביותר, זאת לעומת איטליה שלא אימצה כלל את הסגנון פרט לקתדרלה של מילאנו. מאותה תקופה (מאה 13) שרד אחד המסמכים הנדירים: אלבום איורים, שרטוטים והסברים, רובם פרי ידיו של **וילאר דה הונאקור** (1175-1240) (Vilars de Hounecourt) ומקצתם של שני ממשיכי דרכו. אין יודעים מי האיש והאם היה אדריכל או משכיל בן אותה תקופה, שאסף את דפי האלבום העשויים גדלים שונים ואשר לא חוברו כספר – ספק זה ביחס להיותו אדריכל נובע מכך שהשרטוטים בעלי האופי היותר מקצועי בוצעו על ידי אותם יממשיכי דרכו. כך או כך אלבום זה מרמז על ספרי העזר העתידיים להופיע מתחילת המאה ה-16 ואילך (רי בהמשך).



וילאר דה הונאקור (פעל 1225-50)